

1386

NINA Rapport

Nordmenns holdninger til store rovdyr

Endringer fra 2010 til 2017

Olve Krange, Ketil Skogen og Håvard Helland

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er en elektronisk serie fra 2005 som erstatter de tidligere seriene NINA Fagrapport, NINA Oppdragsmelding og NINA Project Report. Normalt er dette NINAs rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig.

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. De sendes til presse, ideelle organisasjoner, naturforvaltningen på ulike nivå, politikere og andre spesielt interesserte. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Nordmenns holdninger til store rovdyr

Endringer fra 2010 til 2017

Olve Krange
Ketil Skogen
Håvard Helland

Krange, O., Skogen, K. og Helland, H. 2017. Nordmenns holdninger til store rovdyr - endringer fra 2010 til 2017. - NINA Rapport 1386. 28 s.

Oslo, august 2017

ISSN: 1504-3312

ISBN: 978-82-426-3113-8

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

[Åpen]

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

KVALITETSSIKRET AV

Erik Framstad

ANSVARLIG SIGNATUR

Erik Framstad

OPPDRAUGSGIVERS REFERANSE

M-518|2017

OPPDRAUGSGIVER(E)/BIDRAGSYTER(E)

Miljødirektoratet

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER/BIDRAGSYTER

Ole Roar Davidsen

Knut Morten Vangen

NØKKEWORD

Rovdyrholdninger, holdningsendringer, bosted,

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA hovedkontor

Postboks 5685 Torgard
7485 Trondheim
Tlf: 73 80 14 00

NINA Oslo

Gaustadalléen 21
0349 Oslo
Tlf: 73 80 14 00

NINA Tromsø

Postboks 6606 Langnes
9296 Tromsø
Tlf: 77 75 04 00

NINA Lillehammer

Fakkeldgården
2624 Lillehammer
Tlf: 73 80 14 00

NINA Bergen

Thormøhlensgate 55
5006 Bergen
Tlf: 73 80 14 00

www.nina.no

Sammendrag

Krange, O., Skogen, K. og Helland, H. 2017. Nordmenns holdninger til store rovdyr - endringer fra 2010 til 2017. - NINA Rapport 1386. 28 s.

I forbindelse med prosjektet «Illegal hunting of large carnivores» ble det rundt årsskiftet 2016/2017 samlet inn data fra et landsrepresentativt utvalg på 3032 personer, trukket fra TNS-Galuppanelet. Utvalget fikk flere spørsmål om deres syn på store rovdyr. Noen av spørsmålene ble stilt på samme måte som i en tilsvarende undersøkelse fra høsten 2010, trukket fra det samme panelet. Vi kan derfor observere hva som har endret seg i løpet av disse seks årene. I tillegg til spørsmål som skal måle folks generelle syn på hver av de fire store rovdyrartene (bjørn, jerv, ulv og gaupe), rapporterer vi også svar på spørsmål om man mener at man har de ulike artene i nærheten av der man bor, og om man kunne godta å ha dem i nærheten. I noen av analysene ser vi bare på ulven.

Det har ikke skjedd dramatiske endringer fra 2010 til 2017, men det er en tendens til noe mindre entusiasme for alle artene, og det gjelder særlig ulv. Det kommer til uttrykk ved at den gruppa som er aller mest positiv til ulv (har svart at de «liker veldig godt» at dyret finnes i Norge) har blitt mindre (fra 34,7 prosent til 31 prosent), mens den gruppa som misliker det (har svart enten «misliker» eller «misliker sterkt») har økt noe, fra 16,7 til 19,9 prosent. Den gruppa som bare har svart «liker» (men ikke «veldig godt») har imidlertid også økt, slik at den samlede nedgangen i «liker-gruppa» er beskjedent (61,1 prosent i 2010 og 58,8 prosent i 2017). Gruppa som er nøytral er uendret på litt under 22 prosent.

Et lignende mønster ser man også for de tre andre artene, men svakere. Alle endringene er statistisk signifikante. For alle artene er det fortsatt slik at de som «liker» eller «liker godt» at arten finnes i Norge tilsammen utgjør et klart flertall.

Det er sammenheng mellom størrelsen på stedet der man bor og holdning til ulv. Det er flere som er negative («misliker» eller «misliker sterkt» at det er ulv i Norge) og færre som er positive («liker» eller «liker godt») på små steder enn i store byer. Likevel er det omtrent 50 prosent som er i liker-kategorien også på små steder, både i 2010 og i 2017. Her er misliker-kategorien på rundt 27 prosent. I Oslo er de tilsvarende tallene omtrent 73 prosent og 10 prosent. Endringene vi beskrev for hele landet er selvsagt også synlige her, og forskjellene mellom by og land kan være litt mindre enn før.

Når det gjelder ulv, er det rundt 50 prosent som sier de kan godta («kanskje» eller «absolutt») å ha den i nærheten. For bjørn er tallet omtrent det samme. Både jerv og (særlig) gaupe er mer populære naboer. Ulven skiller seg ut når det gjelder andelen som svare at de «absolutt ikke» vil ha den i nærheten (rundt 20 prosent på begge tidspunkter). Denne gruppa er mindre når det gjelder de andre artene. Bjørnen er imidlertid det dyret som flest sier at de «*helst* ikke» vil ha i nærheten (rundt 30 %). Dette tallet er lavere for de andre, også ulven.

For alle artene er det en sammenheng mellom det å (etter egen oppfatning) ha dyret i nærheten og holdning til dyret. De som har en art i nærheten, er mindre tilbøyelige til å like at arten finnes i Norge. De er mer tilbøyelige til å mislike at den finnes der. Den siste sammenhengen er sterkest for ulven: Rundt 26 prosent (både i 2010 og 2017) av de som mener de har ulv i nærheten,

befinner seg i en av det «misliker»-kategoriene. Blant de som ikke har ulv i nærheten, er dette omtrent 16 prosent. For alle artene er det små endringer mellom måletidspunktene.

Med utgangspunkt i tallene fra 2017, har vi gjennomført en regresjonsanalyse der vi undersøker hvordan bostedets størrelse virker sammen med det å ha ulv i nærheten. Er det f.eks. slik at de som bor på bygda og dessuten har ulv i nærheten, er ekstra skeptiske til ulven? Regresjonen viser at svaret på dette spørsmålet er et klart «nei». Det viser seg at effekten av å ha ulv i nærheten forsvinner helt når det kontrolleres for bostedets størrelse. Det tyder på at det er det å bo på bygda i seg selv som påvirker holdningene, ikke det å ha ulv i nærheten.

Spørsmålet om hvor ulven kommer fra og om den kan være oppblandet med hund, har vært sentrale i den norske ulvedebatten. Vi var interessert i om dette er viktig for folks oppfatning av våre forpliktelser til å ta vare på ulven. Vi ser at 67,3 prosent svarer «spiller ingen rolle» når vi spør om de mener det bør få konsekvenser for forvaltningen at ulven har finsk-russiske gener. 18,1 prosent svarer at det i så fall er mindre viktig å ta vare på den. 46,7 prosent svarer «spiller ingen rolle» på spørsmålet om konsekvensene av blanding med hund, mens 29,5 prosent mener at det da blir mindre viktig å ta vare på den. Sakene som av noen politikere og organisasjoner tillegges så stor vekt, avvises med andre ord som uviktige av folk flest.

Olve Krange olve.krange@nina.no

Ketil Skogen ketil.skogen@nina.no

Håvard Helland Havard.Hellans@hioa.no

Innhold

Sammendrag	3
Innhold	5
Forord	6
1 Innledning.....	7
2 Metode	9
3 Resultater	10
3.1 Liker eller misliker	10
3.2 En by/land-konflikt?	13
3.3 Å godta rovdyr i traktene man bor	15
3.4 Å allerede ha rovdyr i traktene der man bor.....	18
3.5 Ulveholdninger, bostedstørrelse og ulv i egne hjemtrakter – i sammenheng.....	22
3.6 Er ulvens geografiske og genetiske opphav viktig for folk?	23
4 Avslutning.....	26
5 Litteratur	28

Forord

Denne korte rapporten er basert på data som ble samlet inn ved årsskiftet 2016/2017, og gir oss grunnlag for å sammenligne nordmenns meninger om store rovdyr med det vi fant i en undersøkelse fra 2010. De nye dataene er samlet inn i forbindelse med en studie av holdninger til ulovlig jakt på store rovdyr, finansiert av Norges forskningsråd. Siden den nye studien har et annet formål enn å kartlegge endringer i holdningene til rovdyr, var det dessverre ikke mulig å prioritere en rapport om dette umiddelbart etter datainnsamlingen. Imidlertid er det stor interesse for temaet. I den rovdyrpolitiske debatten er det mange som påberoper seg kunnskap om folks holdninger. Derfor var det viktig å få ut resultatene fra undersøkelsen nå. Vi retter en takk til Miljødirektoratet som har bevilget midler til arbeidet med denne rapporten.

Oslo, 24. august 2017

Olve Krange Ketil Skogen Håvard Helland

1 Innledning

Denne rapporten handler om hva folk i Norge mener om store rovdyr. Vi sammenligner data fra høsten 2010 med data som ble samlet inn ved årsskiftet 2016 - 2017. Hovedformålet er å undersøke om nordmenns holdninger til rovdyr har endret seg over sjuårsperioden.

Den første undersøkelsen var en bredt anlagt undersøkelse av hva nordmenn mener om bjørn, jerv, gaupe og ulv. Vi stilte spørsmål om mange sider ved folks oppfatninger av rovdyr, og vi dannet oss et bredt og ganske detaljrikt bilde av sosiale og kulturelle forhold holdningene til rovdyr henger sammen med. Resultatene fra denne undersøkelsen dekker mange sider ved holdningene til rovdyr og er blant annet publisert i NINA-rapport 250 (Tangeland m. fl. 2010), 257 (Krange m. fl. 2011) og 879 (Krange m. fl. 2012).

Den nye undersøkelsen, der datainnsamlingen ble avsluttet i januar 2017, har et litt annet tema som utgangspunkt, nemlig ulovlig jakt på store rovdyr. Vi fant likevel plass til å stille noen av de mest sentrale spørsmålene som gjelder folk generelle rovdyrholdninger. De har åpenbar relevans for en studie av oppfatninger om ulovlig jakt. Dette er den første rapporteringen fra det nye datasettet.

Et viktig funn fra 2010 var at et flertall i den norske befolkningen liker at rovdyra finns her i landet, at rovdyra er mest populære blant innbyggerne i de store byene, men også at det er vanligere å like enn å mislike rovdyr på de mindre stedene. Vi gir liten plass til dypere analyser i denne nye rapporten, men vi tar med en analyse av sammenhengene mellom synet på rovdyr og størrelsen på stedet der man bor. Et beslektet tema er om de ulike rovdyrartene finnes i nærheten av eget bosted. Også det har vi stilt spørsmål om på begge måletidspunkter, og vi kan derfor registrere eventuelle endringer.

Mot slutten av rapporten tar vi opp et par spørsmål vi aldri har stilt tidligere, men som har stor rovdyrpolitisk aktualitet. Det dreier seg ulvens genetiske opphav, det vil si om betydningen av å bevare ulv i Norge blir mer eller mindre viktig hvis ulven kommer fra en finsk-russisk bestand eller om den er oppblandet med hund. Siden det er første gang vi spør om dette, kan vi ikke sammenligne med tallene fra 2010. Vi har likevel et sammenligningsgrunnlag. Spørsmålene vi stiller er hentet fra en undersøkelse meningsmålingsbyrået Ipsos gjorde i 2015 på oppdrag for Glommen skog SA våren 2016 (Dalen 2016). Hensikten her er ikke å registrere endring, dels fordi tidsrommet er for kort, og dels fordi vårt utvalg og Ipsos sitt er ulike på flere måter. Derimot ønsker vi å se om vårt materiale bekrefter funnene i Ipsos-rapporten.

Foreliggende rapport er kort og hovedsakelig deskriptiv, nærmest å betrakte som en samling tabeller. Vi presenterer for det meste fordelinger på enkeltvariabler og noen få bivariate sammenhenger. Det siste handler om rovdyrholdningenes sammenheng med egenskaper ved stedet man bor, det vil her si størrelsen på bostedet og om rovdyra finnes i traktene der man bor. Her forsøker vi med andre ord ikke å forklare hvorfor folk har de oppfatningene de har, men bare å gi et bilde av hva nordmenn mener om bjørn, jerv, gaupe og ulv, og sammenligne det de mener i dag med situasjonen høsten 2010. Vår erfaring er at det er stor interesse for slike tall. Organisasjoner, politikere og interesserte enkeltpersoner med engasjement i rovdyrspørsmål tar dem med i sin rovdyrpolitiske argumentasjon. Vi håper at denne enkle rapporten kan ha demokratisk nytteverdi, at aktører som interesserer seg for rovdyrpolitiske spørsmål oppfatter slik forskning

som relevant og viktig, og at diskusjonene blir bedre informert. Men tall, metoder, resultater og tolkninger kan alltid diskuteres og kritiseres. Vi venter ikke noe annet denne gangen heller.

2 Metode

Ved begge måletidspunkt er utvalgene trukket fra TNS-Galluppanelet. I 2010 besto utvalget 4007 informanter. I 2017 var det 3032 som besvarte skjemaet. Utvalgene er mer enn store nok til å gi representative data for den norske befolkningen. I 2010 svarte 49,7 prosent av de forespurte på skjemaet. Svarprosenten for 2017-dataene er 39.

Selvsagt kan det oppstå skjevheter. En feilkilde her er selve datainnsamlingsmetoden. Undersøkelsen er nettbasert, og det kan føre til at særlig eldre blir underrepresentert. Dataene fra 2010 er grundig evaluert i NINA-rapport 250. Der ble fordelingen på sentrale bakgrunnsvariabler som kjønn, alder, utdanning og bosted sammenholdt med offentlig norsk statistikk. Det fantes skjevheter. Lavt utdannede og eldre var, ikke særlig overraskende, underrepresentert. Konklusjonen var likevel at utvalget hadde en akseptabel representativitet. I analysene ble det vektet eller justert for skjevhetene, slik at de skulle påvirke resultatene minst mulig. Det gjør vi også her.

I denne rapporten er det dessuten endringer mellom to måletidspunkter som er i fokus. Vi har fulgt nøyaktig samme prosedyre ved begge datainnsamlinger. Dermed kan vi anta at endringene som observeres er reelle. Det kan forekomme skjevheter i utvalget, men hvis skjevhetene er de samme på begge tidspunkter) betyr det at eventuelle *endringer* som observeres mest sannsynlig er reelle endringer.

Selvsagt er det også mye annet som kan påvirke svar og fordelinger. Mens den siste datainnsamlingen pågikk var det uvanlig mye stoff om ulv og ulveforvaltning i media. Bakgrunnen var at rovviltneemndene i region 4 og region 5, som sammen har ansvaret for forvaltningen av ulv, hadde vedtatt at det kunne felles inntil 47 ulver, hvorav en del innenfor ulvesonen. Vedtaket ble påklaget, og i forbindelse med sin klagebehandling ba Klima- og miljødepartementet (KLD) lovavdelingen i Justisdepartementet om en betenkning. Lovavdelingen konkluderte med at vedtaket var i strid både med naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen, og på dette grunnlaget ble jakta stoppet av KLD. Reaksjonene var sterke, og det ble avholdt demonstrasjoner ved Stortinget, fra begge sider i konflikten. Særlig oppsiktsvekkende var det nok likevel at det oppsto en konflikt mellom Storting og regjering. Toneangivende rovdyrpolitikere, også fra regjeringspartiet Høyre, anklaget miljøstatsråd Helgesen for ikke å følge lovlig fattede stortingsvedtak. I sum var det et stort medietrykk rundt ulvespørsmålet samtidig som vi spurte folk om hva de mente om rovdyr. Vi har ingen sikker metode som kan avgjøre om og eventuelt på hvilken måte dette påvirket undersøkelsen, men kommer tilbake med noen refleksjoner rundt dette senere i rapporten.

3 Resultater

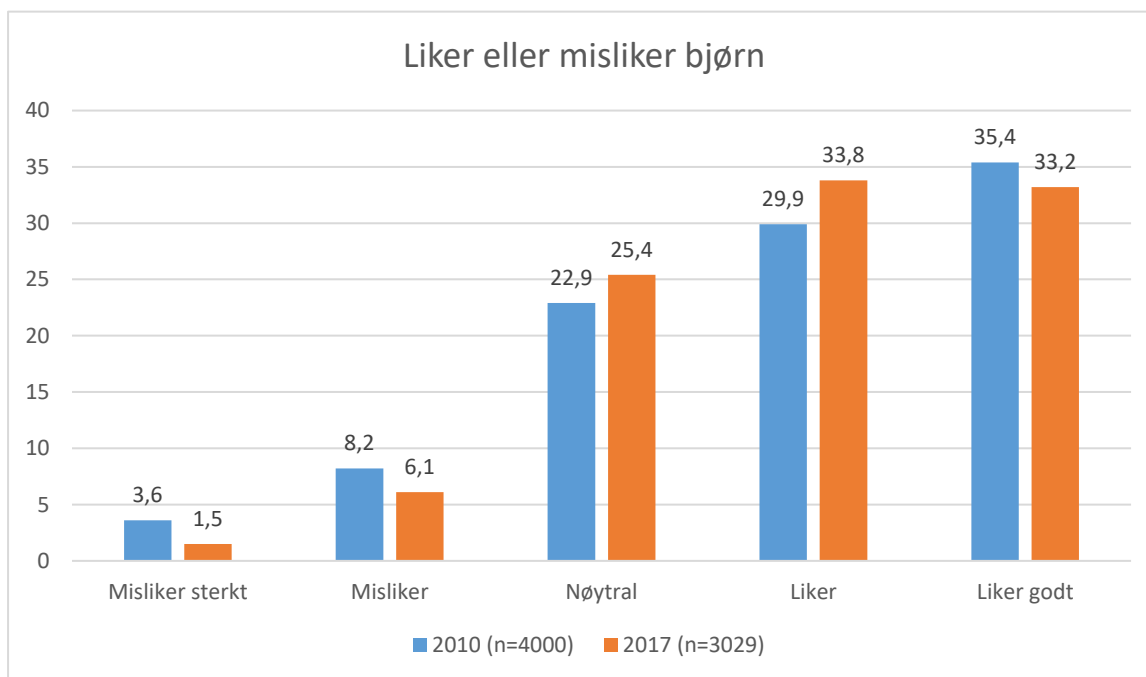
Nedenfor presenterer vi svarfordelingene på spørsmålene vi stilte om holdninger til rovdyr. Det første dreier seg ganske enkelt om folk liker eller misliker at de ulike artene finnes i Norge. De andre handler om de kunne tenke seg å ha dem i nærheten av eget bosted, om størrelsen på stedet man bor, om man har dem i nærheten av egen bolig nå. Vi ser også på sammenhengen mellom det generelle holdningsspørsmålet, størrelsen på stedet folk bor, og om de oppgir å ha de ulike artene i nærheten.

3.1 Liker eller misliker

Vi ville vite hva folk mener om bjørn, jerv, gaupe og ulv. Ved begge målingene fikk utvalgene spørsmålet: "Hva synes du om at disse dyrene finnes i Norge?" For hvert av de fire rovdyra skulle det svares på skalaen: "Misliker sterkt", "Misliker", "Nøytral", "Liker" og "Liker godt".

Vi begynner med bjørn. Har den fått færre eller flere tilhenger blant folk i Norge?

Figur 1: Hva syns du om at det finnes bjørn i Norge?

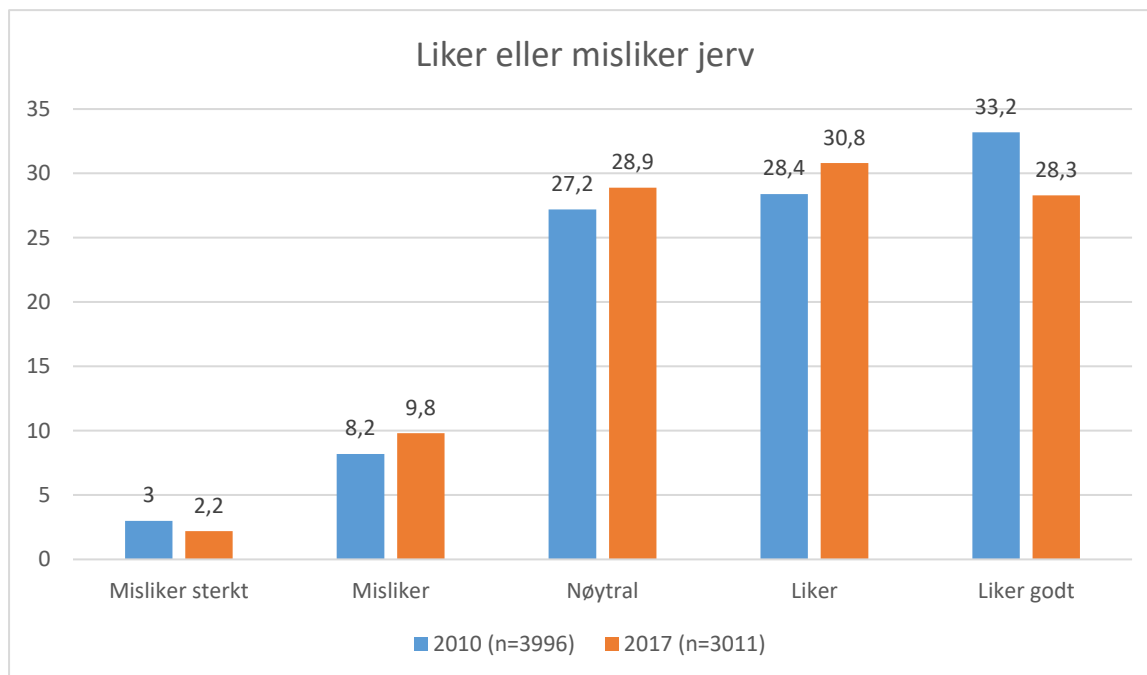
Signifikanstest av endringen fra 2010 til 2017: $\chi^2=54,242$, $df=4$, $p<0.001$

Et klart flertall rapporterer at de liker at bjørn finnes i Norge. Det gjelder både i 2010 og 2017. Andelen som rapporterte at de mislikte bjørn gikk ned gjennom perioden. Når vi slår sammen kategoriene «Misliker sterkt» og «Misliker» ser vi en nedgang på 4,2 prosentpoeng, fra 11,8 til 7,6 prosent. Samtidig øker nøytral-gruppa med 2,5 prosentpoeng. Det er ikke helt entydig om vi også observerer en økning i andelen som liker at bjørn finnes i Norge. I 2017 er det færre som krysset av for «Liker godt» samtidig som noen flere krysset av for «Liker». Når vi slår de to kategoriene for positive holdninger til bjørn får vi at 65,3 prosent av informantene fra 2010 uttrykte at likte bjørn. Gruppa har økt med 1,7 prosentpoeng til 67 prosent i dag. Det overordnede

bildet er at endringene er små, men bjørnen har i alle fall ikke svekket sin stilling i den norske opinionen.

Når det gjelder *jerv* er situasjonen hovedsakelig den samme som for bjørn. Det er langt flere som liker enn som misliker at vi har jerv i Norge. Det gjelder begge tidspunkter, men også for jerven observerer vi noen endringer.

Figur 2: Hva syns du om at det finnes jerv i Norge?

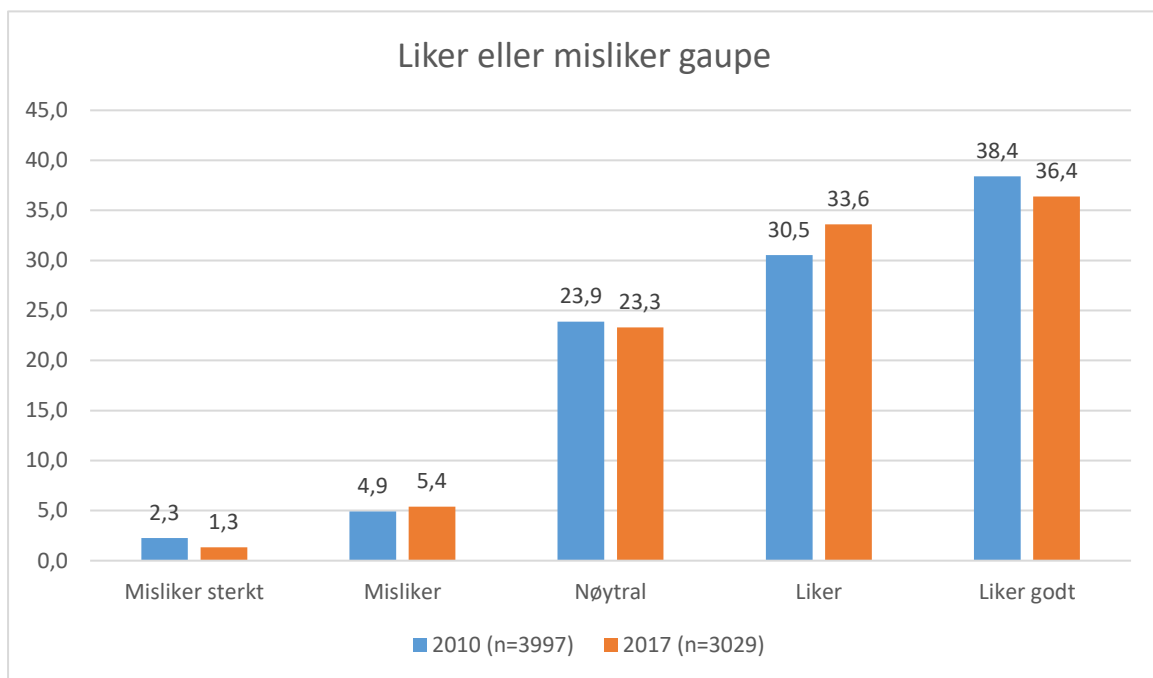

Signifikanstest av endringen fra 2010 til 2017: $\chi^2=26,667$, $df=4$, $p<0.001$

Mest iøynefallende er reduksjonen i andelen som svarer «Liker godt», en reduksjonen på 4,9 prosentpoeng. Når vi slår sammen de to liker-kategoriene og sammenligner de to datasettene er reduksjonen ikke like sterk. 61,6 prosent likte jerven i 2010 mot 59,1 prosent i 2017. Det representerer et fall i oppslutningen om jerv på 1,5 prosentpoeng. I motsatt ende av skalaen ser vi også en reduksjon i ekstremverdien. Det er litt mindre vanlig å mislike jerven sterkt i 2017, men samtidig var det noen flere som rapporterte at de mislike jerven. Økningen av andelen som misliker jerven er på 0,8 prosentpoeng. Når det gjelder jerven, er tendensen (hvis man i det hele tatt kan snakke om en tendens) at den er blitt litt mindre populær. Men også at holdningene har blitt litt mindre polarisert.

I 2010 var gaupa det mest populære av de store rovdyra. Det er situasjonen også i 2017, men også for gaupa ser vi endringstendenser.

Figur 3: Hva syns du om at det finnes gaupe i Norge?

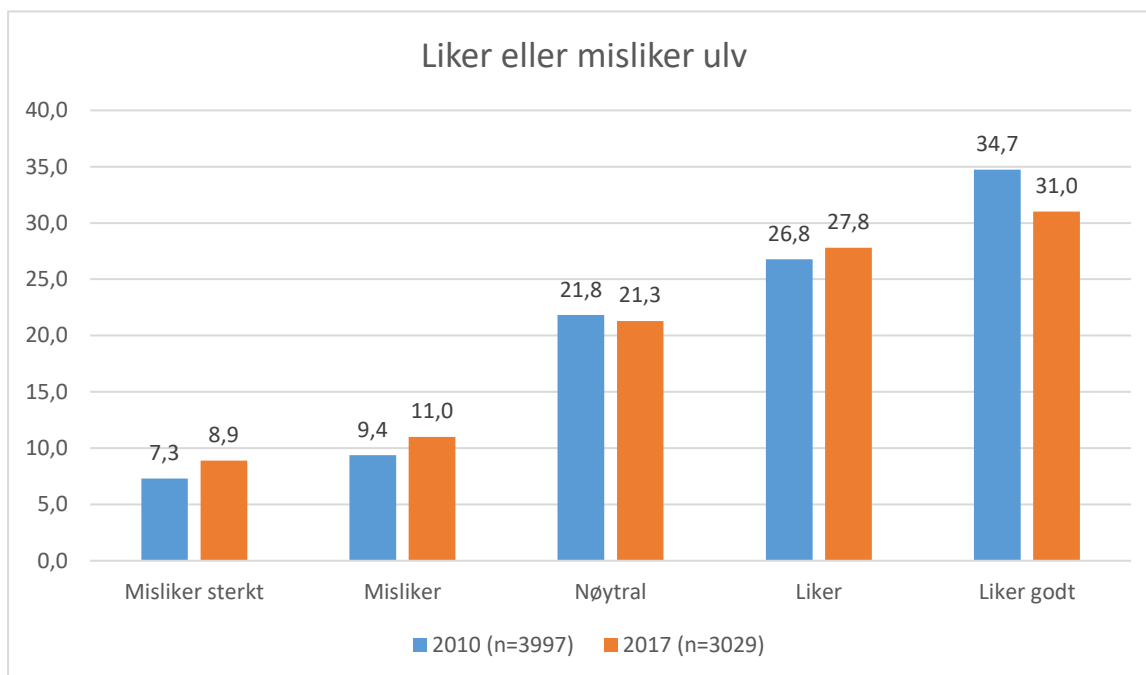

Signifikanstest av endringen fra 2010 til 2017: $\chi^2=16,150$, $df=4$, $p<0.01$

Igjen kan vi observere reduksjoner i ekstremverdiene. Ett prosentpoeng reduksjon i «Misliker sterkt» og 2 prosentpoeng reduksjon i «Liker godt». I 2010 var det 7,2 prosent som mislikte gaupe («Misliker sterkt» og «Misliker») og 68,9 som likte gaupe («Liker» og «Liker godt»). De tilsvarende tallene for 2017 var 6,8 og 70. I sum kan vi si at gaupa holder stand som et svært populært rovdyr.

Ulv er uten tvil det mest kontroversielle av de fire store rovdyra. Holdningene er mer polarisert og det er færre som stiller seg nøytrale. Slik var det 2010 og sånn er det også i 2017.

Figur 4: Hva syns du om at det finnes ulv i Norge?

Signifikanstest av endringen fra 2010 til 2017: $\chi^2=17,966$ $df=4$, $p<0.001$

I 2010 var det 16,7 prosent av respondentene som rapporterte at de mislikte eller mislikte sterkt at det finnes ulv i Norge. Det tallet steg til 19,9 prosent i 2017. Det er en økning på 3,2 prosentpoeng. Det er fremdeles mye mer utbredt å like ulven, men det var vanligere i 2010 enn det er i 2017. Blant de som svarer «Liker godt», observerer vi en endring fra 34,7 prosent i 2010 til 31 prosent i 2017, en reduksjon i den mest entusiastiske holdningen på 3,7 prosentpoeng. Det er en svak økning blant de som svarte «Liker». Det fører til at reduksjonen i det sammenslåtte målet for «Liker» ikke er riktig like sterkt, men en reduksjon på 2,7 prosentpoeng er også betydelig. Holdningene til ulv har beveget seg i en mer skeptisk retning, men det er fremdeles mye vanligere å like enn å mislike ulv, 61,5 prosent i 2010 mot 58,8 i 2017.

Skal vi svare på det helt generelle spørsmålet om rovdyra har fått flere eller færre tilhengere blant folk i Norge må svaret bli at holdningene er ganske stabile, men at det varierer med hvilket dyr som er i fokus. Bjørnen har for eksempel fått noen flere tilhengere, mens ulvens popularitet har falt noe. Selv om andelene som liker rovdyra holder seg relativt stabil (svarkategoriene «Liker» eller «Liker godt»), er det også et gjennomgående trekk at entusiasmen er noe dempet. Det viser seg ved at færre krysser av for svaralternativet «Liker godt». Ulven utgjør typisk nok et unntak, ved at endringene er tydeligere. Kontroversene rundt den er alltid sterkest. Selv om det er i svarkategorien «liker godt» vi ser den største nedgangen, er dette fortsatt det vanligste svaret i den norske befolkningen.

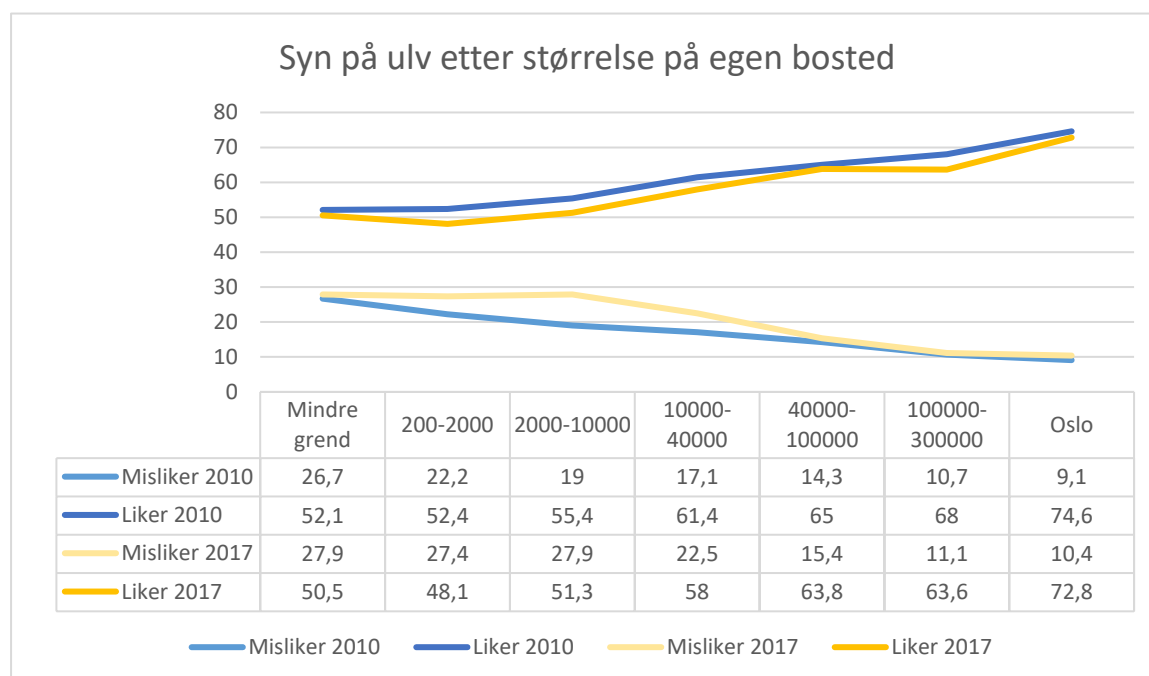
3.2 En by/land-konflikt?

Det er en utbredt oppfatning at rovdyrkonfliktene henger sammen med motsetninger mellom by og land. Et stykke på vei gir data fra tidligere NINA-undersøkelser støtte til et slikt syn. Rovdyra er mer populære i byene enn de er på landsbygda, men forskjellen bør ikke overdrives. Basert

på tidligere kvantitative studier (spørreundersøkelser som denne) og omfattende kvalitative intervjustudier i rovdrymråder vet vi at rovdyra har venner og fiender både i byene og på landsbygda. Faktisk har de store, representative undersøkelser vist at det har vært vanligere å like enn å mislike rovdyr både i byen og på bygda. Forskjellen har bestått i at andelen som liker dem, er enda større i byene. Dataene fra 2010 som vi sammenligner med her, viste det samme mønsteret. Vi skal undersøke om bildet har endret seg, og vi tar ulv som eksempel siden kontroversene er størst rundt den. Det er også når det gjelder ulven at de politiske koblingene mellom rovdyrpolitikken og distriktpolitiske spørsmål framstår tydeligst, på den måten at ulven og ulveforvaltningen kobles politisk til forholdet mellom urban makt og rural avmakt.

Figuren og tabellen nedenfor belyser sammenhengen mellom synet på ulv og størrelsen på stedet man bor. På begge måletidspunkter har vi slått sammen kategoriene «Liker» og «Liker godt» til «Liker», og «Misliker» og «Misliker sterkt» til «Misliker», og vi har utelatt nøytralkategorien. De to blå linjene representerer 2010 og de gule 2017.

Figur 5. Liker eller misliker ulv etter størrelse på egen bosted. Prosent

2010: $\chi^2=110,421$, $df=12$, $p<0.001$

2017: $\chi^2=112,053$, $df=12$, $p<0.001$

Total: $\chi^2=206,756$, $df=12$, $p<0.001$

Det første man legger merke til er at figurene for 2010 (blå) og for 2017 (gul) ligner hverandre – de har form som en roper. Det viser at oppslutningen om å ha ulv i Norge øker med størrelsen på bosted, og at å mislike den synker langs samme skala – på begge måletidspunkter. Uavhengig av måletidspunkt er det mye mer utbredt å like enn å mislike ulv. Mønsteret vi har sett tidligere, nemlig at ulven er populær langs hele den urban/rurale dimensjonen, men klart mest i de store byene, gjentas altså i den nye undersøkelsen.

Samtidig viser det en tendens til at forskjellene mellom by og land blir noe mindre. Det ser vi ved at de gule linjene danner en smalere roper enn de blå. Linjene krysses ikke på noe punkt. Det

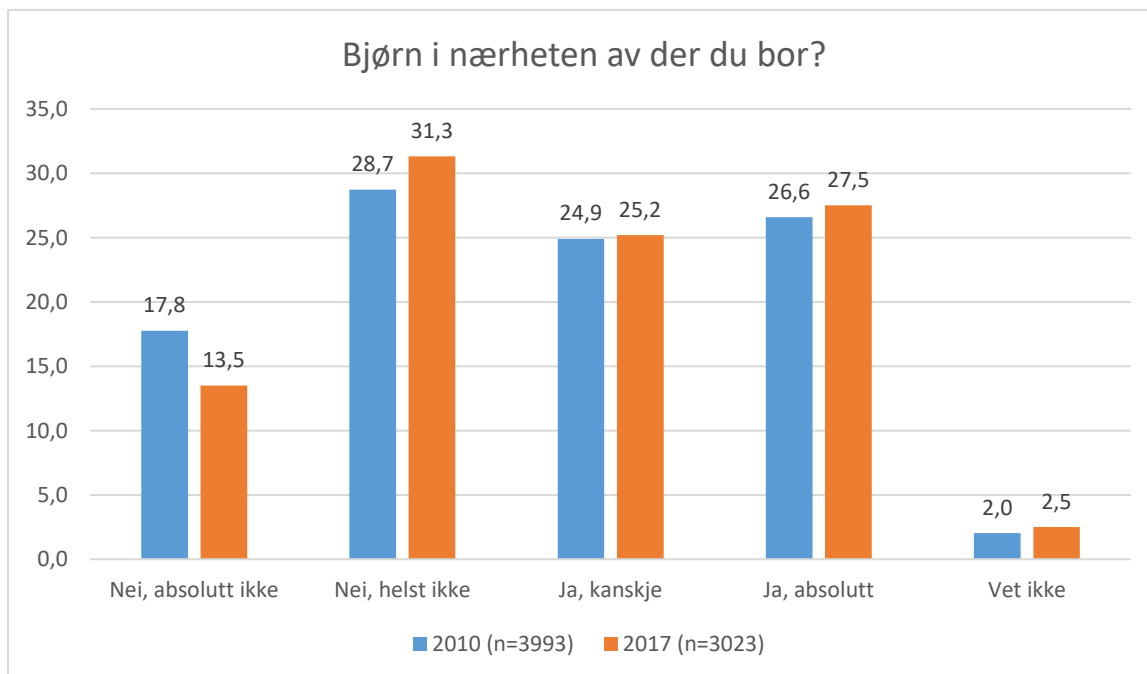
er altså en redusert oppslutning langs hele skalaen som måler bostedstørrelse – færre som liker og flere som misliker. Men endringene er små, og igjen er det umulig å avgjøre om dette er et blaff eller del av en varig trend.

Det viktigste funnet her er imidlertid at synet på ulv har sammenheng med størrelsen på stedet man bor, men at det er en grov forenkling å se rovdyrkonfliktene som en ren by/land-konflikt. Det var feil i 2010 og det er feil i 2017.

3.3 Å godta rovdyr i traktene man bor

Spørsmålene om man liker eller misliker at det finnes henholdsvis bjørn, jerv, gaupe og ulv i Norge kan kritiseres for å være alt for uforpliktende. Det koster lite å glede seg over rovdyrstilstedeværelse i norsk fauna hvis man bor sånn til at man aldri opplever noen av konsekvensene av å leve med rovdyr tett på seg. Derfor har vi ved begge måletidspunkter også spurt: Kunne du godta å ha noen av de stor rovdyra i nærheten av der du bor? For hver art skulle informantene svare på skalaen; «Nei, absolutt ikke», «Nei, helst ikke», «Ja, kanskje» og «Ja absolutt». Her bør man legge merke til hvordan skalaen er konstruert. Det kan argumenteres for at den som svarer «Nei, helst ikke» egentlig uttrykker at han eller hun kan godta å ha rovdiret i nærheten av eget bosted, men vi kan trygt si at det ikke uttrykker noen entusiasme. Til tross for denne tvetydigheten, regner vi det her som et uttrykk for at man ikke ønsker rovdiret i nærheten. Nedenfor presenterer vi hvordan informantene fordelte seg på de fire svaralternativene. Igjen begynner vi med bjørnen.

Figur 6: Kunne du godta å ha *bjørn* i nærheten av der du bor?

Signifikanstest av endringen fra 2010 til 2017: $\chi^2=25,319$ df=4, $p<0.001$

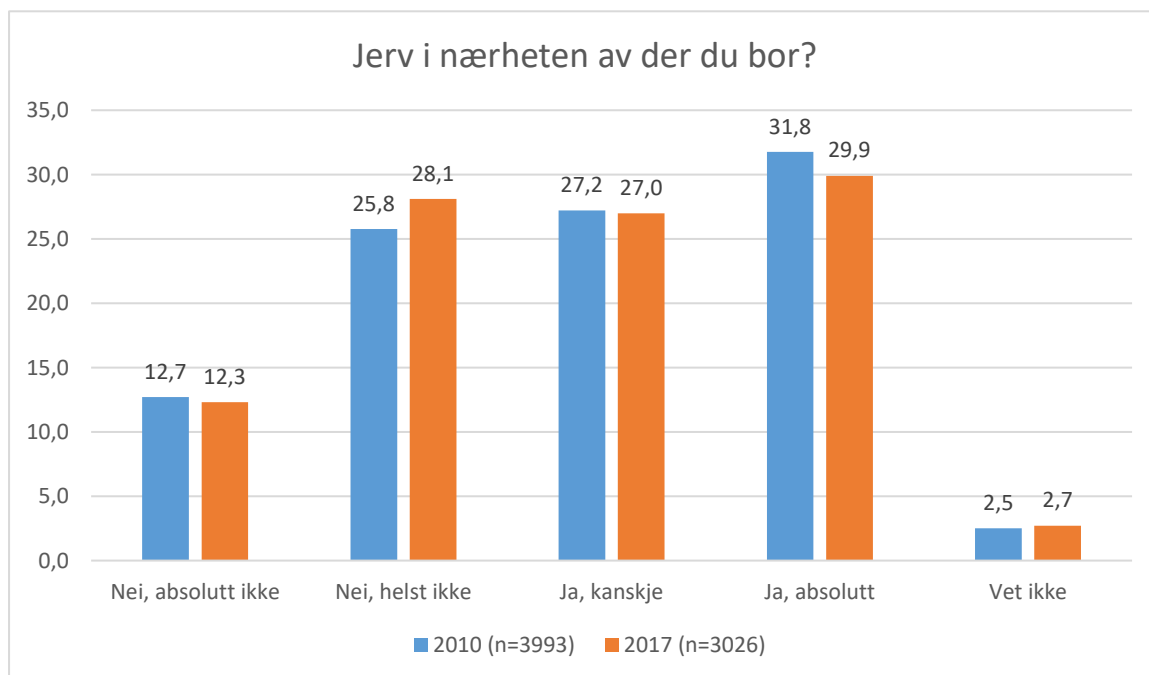
Mest iøynefallende er en nedgang i andelen som svarer «Nei, absolutt ikke», en reduksjon på 4,3 prosentpoeng. Nedgangen dekkes delvis av en økning i andelen som svarer «Nei helst ikke»

(2,6 prosentpoeng). Til sammen var det i 2010 44,3 prosent som (absolutt eller helst) ikke ville ha bjørn i nærheten av der de selv bor, mot 44,8 prosent i 2017. Endringen er liten. Ved begge måletidspunkt var litt i underkant av halvparten av svarene i en av de to kategoriene som klarest uttrykker skepsis. I motsatt ende av skalaen observerer vi en liten økning. I 2010 svarte 51,2 prosent «Ja, kanskje» eller «Ja, absolutt». Seks år seinere svarte 52,7 prosent det samme. Det er en økningen 1,5 prosentpoeng. Ved begge målinger var litt i overkant av halvparten i en av de to kategoriene som uttrykker at de kunne tenke seg å ha bjørn i nærheten av eget bosted. Endringene er svært små. Situasjonen minner om den vi så da spørsmålet handlet om å like eller mislike bjørnen. Den holder stand som et ganske populært rovdyr.

Avhengig av hvordan vi definerer ordet «godta», kan vi også legge merke til at det er vanligere å like at bjørn finnes i Norge (67,1 prosent) enn det er å godta å ha den i nærheten av eget bosted. 52,7 prosent svarte «Ja, kanskje» eller «Ja, absolutt» på spørsmålet om å godta bjørn i nærheten. Men hvis vi utvider godta-gruppa til også å inkludere de som svarte «Nei, helst ikke» ser vi at hele 84 prosent (2017) – mer eller mindre under tvil og delvis motvillig – godtar å ha bjørn nær stedet de bor.

For jervens del er det også relativt uvanlig ikke å godta den som «nabo», og det er omtrent like uvanlig i dag som det var i 2010.

Figur 7: Kunne du godta å ha jerv i nærheten av der du bor?

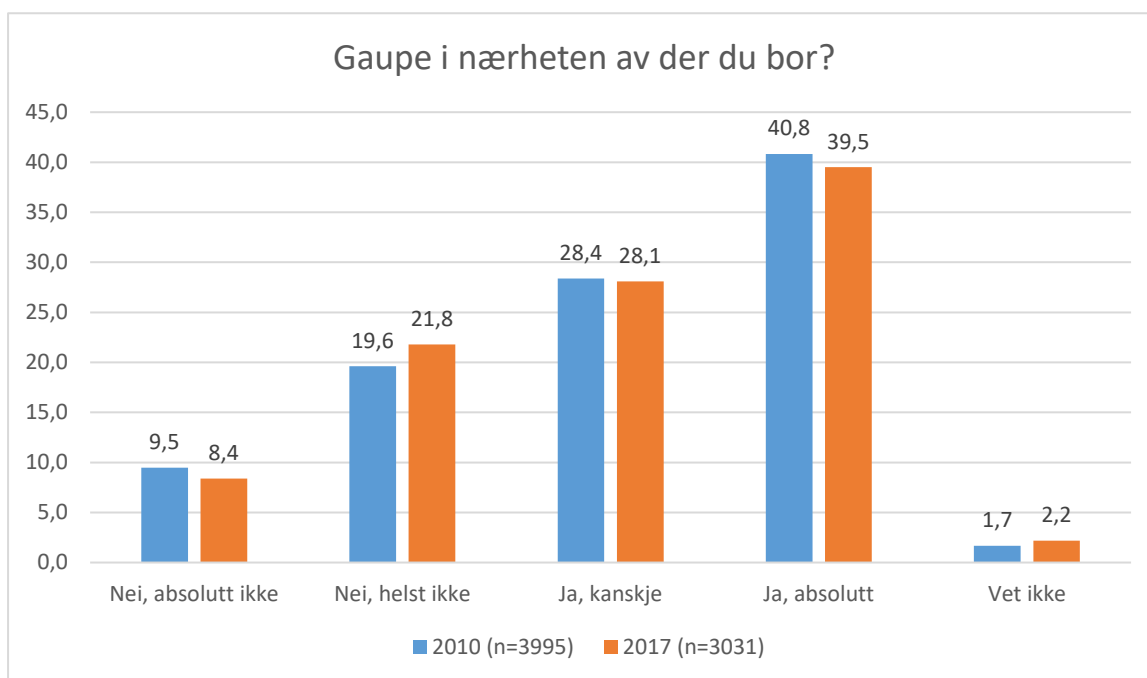

Signifikanstest av endringen fra 2010 til 2017: $\chi^2=5,895$, 966 df=4, p=ns

For jervens del er det ingen signifikant forskjell mellom de to målingene. Både i 2010 og 2017 var det mellom 12 og 13 prosent som svarte «Nei, absolutt ikke». Det langt vanligste er å «godta» den som nabo.

Når det gjelder gaupe, er endringene også ubetydelige. Både i 2010 og 2017 mente de aller fleste at de kunne godta å ha gaupe i nærheten av eget bosted.

Figur 8: Kunne du godta å ha gaupe i nærheten av der du bor?

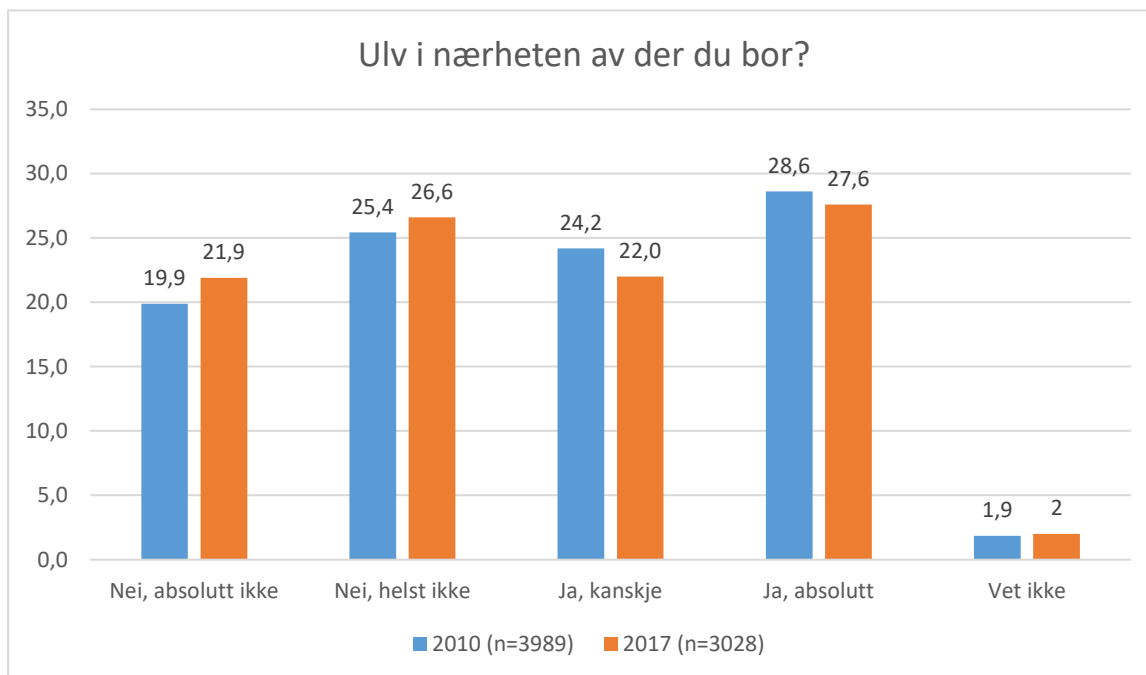

Signifikanstest av endringen fra 2010 til 2017: $\chi^2=9,488$ df=4, p=ns

På begge måletidspunkter var det færre enn 10 prosent som svarte «Nei, absolutt ikke». Det viser at mer enn 90 prosent kan godta å ha gaupe nær stedet de bor, når vi legger den bredeste definisjonen av å «godta» til grunn. Oppunder 70 prosent har krysset av for «Ja, kanskje» eller «Ja, absolutt», også det på begge måletidspunkter. Rundt 40 prosent tilhører den mest entusiastiske kategorien. Men hovedfunnet er at mønstret er nær identisk på de to måletidspunktene. For gaupas del er situasjonen svært stabil.

Det er noe eget med ulven. Det viser seg også i spørsmålet om man kan tenke seg å ha den i nærheten av eget bosted. Ulv er det rovdyret som færrest vil ha som «nabo», og det gjelder både i 2010 og 2017.

Figur 9: Kunne du godta å ha ulv i nærheten av der du bor?

Signifikanstest av endringen fra 2010 til 2017: $\chi^2=8,522$ df=4, p=ns

Også for ulvens kan vi observere stor stabilitet når det gjelder befolknings aksept for å bo i områder der den finnes. Ulvens popularitet som «nabo» har ikke endret seg i noen betydelig grad. Endringene er ikke signifikante. Ser vi likevel mer detaljert på tallene er inntrykket at den i alle fall ikke har økt sin oppslutning. Vi kan observere en liten økning i andelene som svarer «Nei, absolutt ikke» og «Nei, helst ikke» og en liten nedgang i andelene som svarer «Ja, kanskje» og «Ja absolutt», men siden dette ikke er signifikante endringer, må vi konkludere med at dette godt kan skyldes tilfeldigheter.

Når det gjelder bjørn, har vi observert en økende aksept for å ha dem i nærheten av eget bosted. For jervens, gaupas og ulvens del er situasjonen omtrent den samme som i 2010. Med et måletidspunkt i 2010 og et annet i 2017 er det vanskelig å avgjøre om dette er reel stabilitet. Holdningene kan ha svingt mye gjennom seksårsperioden. For å avgjøre slikt, trengs flere og hyppigere undersøkelser.

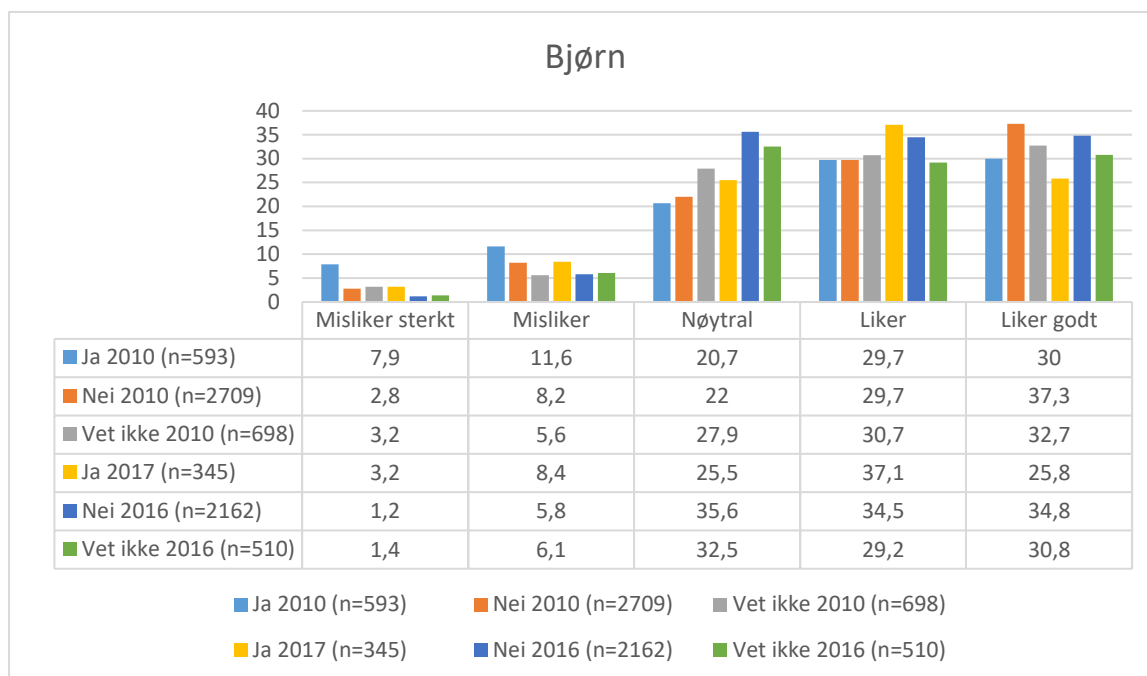
3.4 Å allerede ha rovdyr i traktene der man bor

Vi har spurt folk fra alle deler av Norge om de kunne godta å ha de store rovdyra i nærheten av der de bor, og vi har sett at mange kan akseptere det. Igjen kan det være en innvending at informantene svarer ut fra et uforpliktende utgangspunkt. Folk fra steder som Bergen, Måløy og Bø i Vesterålen kan føle seg rimelig trygge på ikke å få faste bestander av store rovdyr i sine nærområder. For hvert av de fire store rovdyra stilte vi derfor spørsmålet om arten finnes i traktene der du bor. Svaralternativene var «Ja», «Nei» og «Vet ikke». I dette avsnittet ser vi på sammenhengen mellom svarene her og svarene på spørsmålet om man liker eller misliker at rovdyra finnes i Norge.

Å be folk svare på om et rovdyr finnes i traktene der de bor, er ikke et sikkert mål på om de faktisk har rovdyr i nærheten, og enda mindre på hvor nære rovdyra i så fall er. Begrepet «traktene» er upresist, og dessuten kan folk ta feil. Fordelingene sier med andre ord ikke noen om hvor stor andel av folk i Norge som eksempelvis lever i områder med bjørn, men bare om man selv oppfatter virkeligheten slik. Men det er nettopp hvordan en slik oppfatning henger sammen med synet på rovdyr vi er interessert i her.

Nedenfor presenteres fire figurer og tabeller som viser de bivariate sammenhengene. Vi tar for oss hvert dyr for seg, og ser for eksempel på hvordan sammenhengen mellom å like å ha bjørn i Norge og om man mener at det finnes bjørn i trakten man selv bor. De fire neste figurene inneholder svært mange detaljer. I teksten kan vi ikke gå så detaljert til verks, men tallene finnes der. Den interesserte leser kan selv gå nøye gjennom dem. Vi skal peke ut det vi oppfatter som de mest sentrale funnene.

Figur 10: Misliker eller liker at det finnes bjørn i Norge mot egenrapportering av om bjørn finnes i traktene der man bor. Prosent

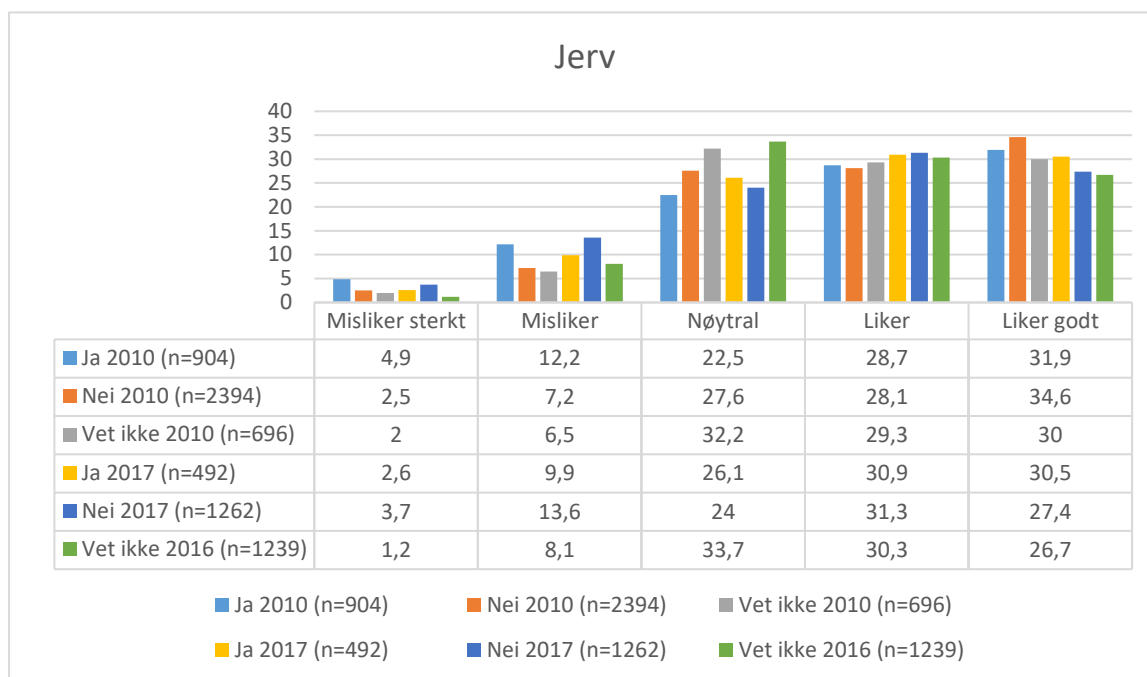

2010: $\chi^2=69,709$, $df=8$, $p<0.001$

2017: $\chi^2=36,774$, $df=8$, $p<0.001$

Total: $\chi^2=39,548$, $df=8$, $p<0.001$

Figur 11: Misliker eller liker at det finnes jerv i Norge mot egenrapportering av om jerv finnes i traktene der man selv bor. Prosent

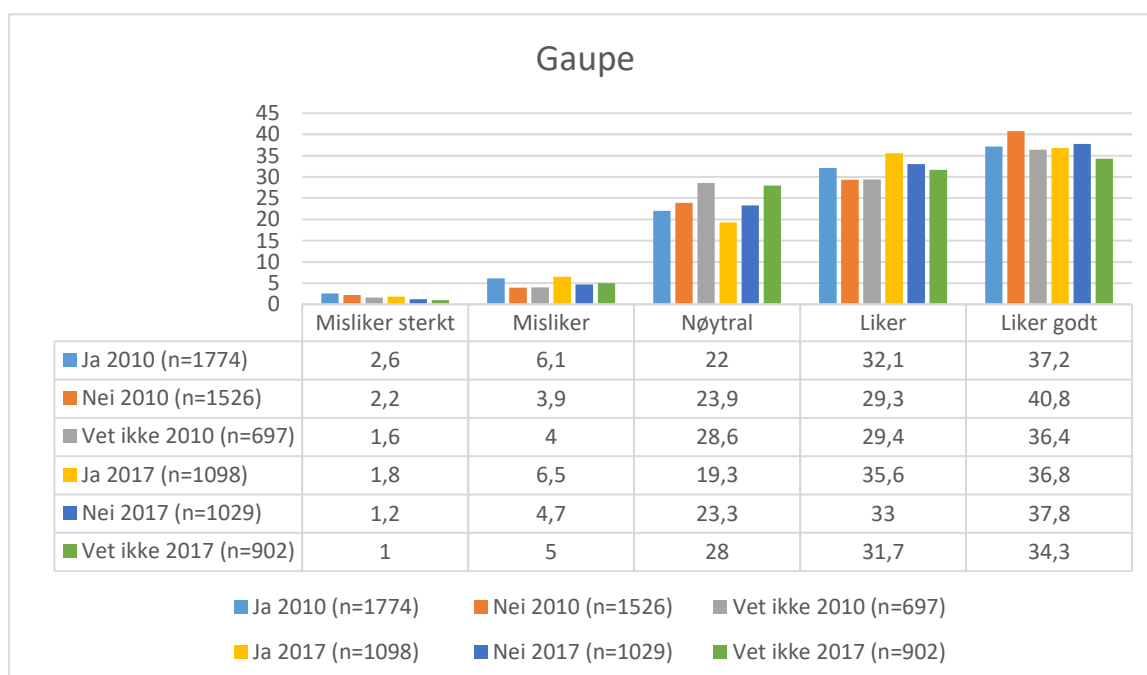

2010: $\chi^2=56,128$, df=8, $p<0.001$

2017: $\chi^2=43,206$, df=8, $p<0.001$

Total: $\chi^2=72,084$, df=8, $p<0.001$

Figur 12: Misliker eller liker at det finnes gaupe i Norge mot egenrapportering av om gaupe finnes i traktene der man selv bor. Prosent

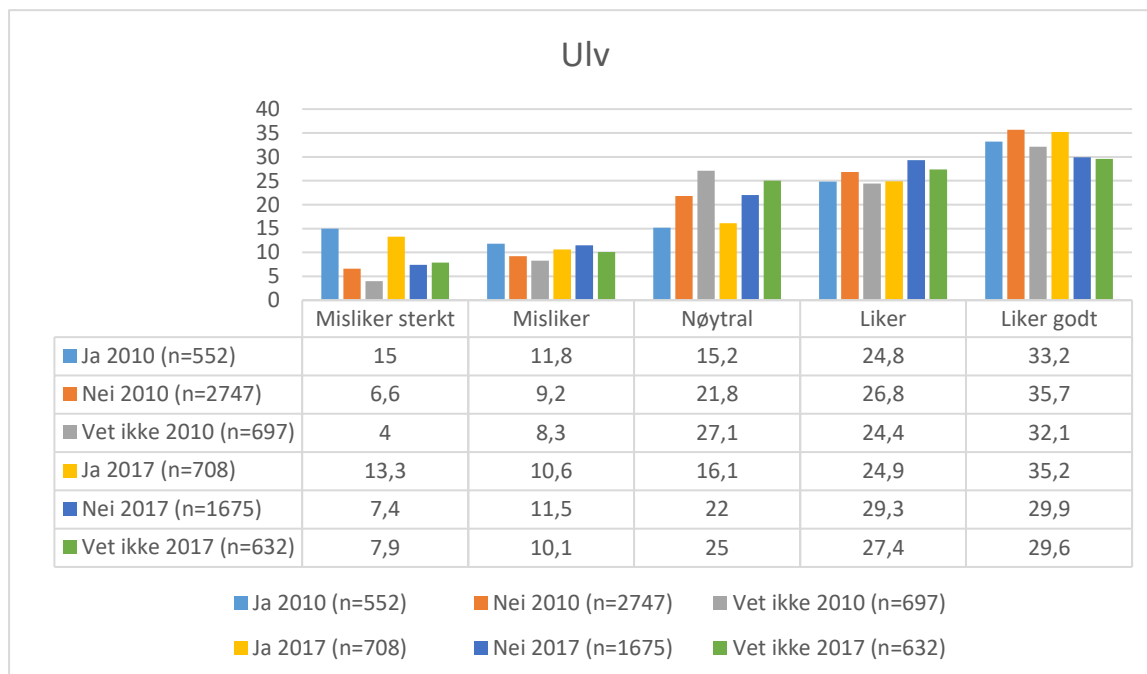

2010: $\chi^2=27,455$, df=8, $p<0.001$

2017: $\chi^2=26,879$, $df=8$, $p<0.001$

Total: $\chi^2=30,686$, $df=8$, $p<0.001$

Tabell 13: Misliker eller liker at det finnes ulv i Norge mot egenrapportering av om ulv finnes i traktene der man selv bor. Prosent

2010: $\chi^2=86,094$, $df=8$, $p<0.001$

2017: $\chi^2=43,176$, $df=8$, $p<0.001$

Total: $\chi^2=49,442$, $df=8$, $p<0.001$

Noen funn går igjen. For samtlige rovdyrarter og på begge måletidspunkter er det vanligere å mislike at dyret finnes i Norge hvis man oppfatter at det samme dyret finnes i traktene der man selv bor. Motsatt er det også slik at det er vanligere å krysse av for «Liker» eller «Liker godt» hvis man har svart at man ikke har det aktuelle dyret i traktene der man selv bor. Sammenhengene er statistisk signifikante, men det kan vi ikke legge for stor vekt på. I så store datamaterialer som vi har for hånden oppnår man signifikans selv om forskjellene er ganske små. Når vi går inn i tallene, ser vi at det er akkurat det som er tilfelle. Sammenhengen er der, men de er relativt svake. Det tydeligste funnet er at uansett rovdyrart og på begge måletidspunkter er det vanligere å like enn å mislike at den aktuelle arten finnes i Norge. Det ser man ved at søylene er mye høyere til høyre i diagrammene enn de er til venstre. Vi legger også merke til at det i 2017 er blant de som oppgir å ha ulv i egne hjemtrakter at flest (35,5 prosent) «Liker godt» at det finnes ulv i Norge. Funnet kan nok framstå som overraskende, men ulv finnes også i nærheten av store byer. Et eksempel er ulveflokkene som holder til i Østmarka ved Oslo.

Sammenhengen er sterkest når det gjelder ulv. Også det gjelder begge måletidspunktene. Av de som mente å ha ulv i traktene der de selv bor, var det i 2010 26,8 prosent som svarte at de mislikte å ha ulv i Norge, mot 15,4 prosent blant de som ikke hadde ulv der de bodde. For 2017 er tallene 25,6 prosent og 16,4 prosent. For ulvens del kan vi si at det er klart mer misnøye med å ha ulv i Norge blant de som mener seg å ha den som «nabo»

Vi ser også at sannsynligheten for å være nøytral har en klarere sammenheng med svaret på spørsmålet om man har ulv i traktene der man bor enn for noen av de andre artene. Blant de som mente de hadde ulv i nærheten, var det i 2010 bare 15,2 prosent som var nøytrale, mot 21,8 blant de som mente de ikke hadde det. Det er en prosentdifferanse på 6,6. Nå i 2017 er den samme prosentdifferansen 7, og omtrent like mange som i 2010 regner seg som nøytrale («Ja»: 14,4%, «Nei»: 21,4%). Igjen ser vi et uttrykk for at ulven er den mest kontroversielle av de fire rovdyrartene.

3.5 Ulveholdninger, bostedstørrelse og ulv i egne hjemtrakter – i sammenheng

Spørsmålet om man liker eller misliker at rovdyr finnes i Norge, kan rettmessig kritiseres for at å være vel uforpliktende. Derfor har vi rettet fokus mot sammenhengene rovdyrholdningene har med størrelsen på stedet informantene bor og vurderingene de har av om de ulike rovdyra finnes i egne hjemtrakter. Nedenfor oppsummerer vi resultatene på en litt annen måte. Ved å foreta en regresjonsanalyse kan vi vurdere om bostedstørrelse og naboskap til rovdyr er variabler som har noen prediksjonsverdi for rovdyrholdninger. Sagt på en annen måte: Med hvilken grad av sikkerhet kan man forutsi hva folk mener om rovdyr hvis man kjenner størrelsen på stedet de bor og om de mener at det aktuelle rovdiret finnes der? Nok en gang bruker vi ulv som eksempelart.

Tabell 1. Lineær regresjon (OLS). Effekter på holdning til at ulv finnes i Norge.

	Modell 1		Modell 2		Modell 3	
	B	s.e.	b	s.e.	b	s.e.
Måletidspunkt (2017=1)	-0,111***	0,030	-0,137***	0,030	-0,094*	0,042
Bostedstørrelse			0,126***	0,008	0,126***	0,008
Ulv der jeg bor (ref. = Nei)						
- Ja					0,049 ^{ns}	0,038
- Vet ikke					-0,001 ^{ns}	0,116
Konstant	3,724***	0,020	3,209***	0,039	3,221***	0,040
Antall (N)	6992		6992		6992	
Justert R ²	0,002		0,034		0,034	
Sig. Endring i R ²	0,000***		0,000***		0,149 (ns)	

ns = ikke signifikant; * = signifikant p< .05; *** = signifikant p< .001

Regresjonsanalysen viser for det første at det har vært en signifikant nedgang i oppslutningen om ulv mellom årene 2010 og 2017. Årstallsvariabelen er klart signifikant. Når det gjelder bostedsstørrelsen, ser vi at også den har en klart signifikant positiv effekt, både i Modell 2 og 3. Det vil si at positive holdninger til ulv er mer utbredt jo større informantenes bosted er. Det gjelder også når vi kontrollerer for om man har ulv som nabo (Modell 3). Det vil si at det finnes en effekt av bostedsstørrelse som ikke har med tilstedeværelsen av ulv å gjøre. Videre ser vi at de som oppgir å ha ulv i traktene de bor i, ikke skiller seg fra de som oppgir ikke å ha ulv. Det samme gjelder gruppa som svarte vet ikke. Konklusjonen blir at når man kontrollerer for størrelsen på bosted, har det ingen effekt om man har ulv til «nabo» eller ikke. Som nevnt over, har for eksempel oslobefolkningen ulv i sine trakter.

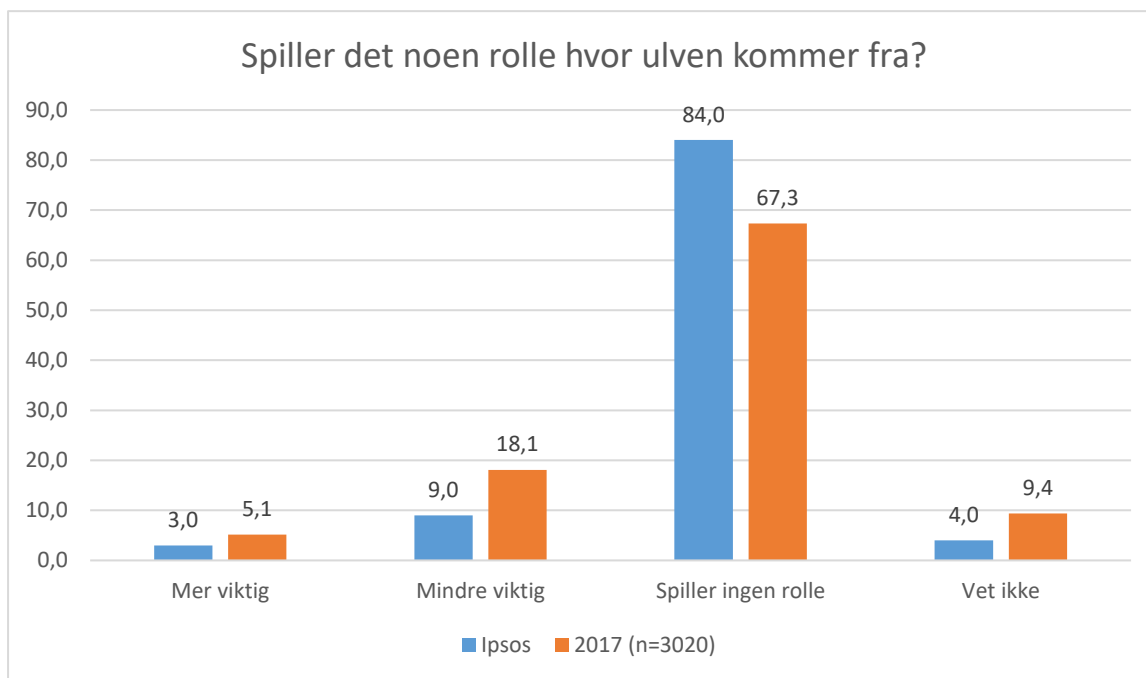
Et viktig funn fra denne analysen er det som kommer fram gjennom et mål man ofte kaller *forklart varians* (Justert R^2). Her handler det om hvor mye av variasjonen i den avhengige variabelen (om man liker eller misliker at det finnes ulv i Norge) som forklares av de uavhengige variablene («Måletidspunkt», «bostedstørrelse» og «Ulv der jeg bor»). Det er bare 3,4 prosent av variasjonen i ulveholdninger som forklares med de uavhengige variablene (Modell 3 hvor alle variablene er med). Det kan tolkes slik at meningsdannelsen rundt ulvespørsmålet i liten grad har med bostedsstørrelse og opplevelsen av å ha ulv til nabo å gjøre.

Mens dette skrives, er Trygve Slagsvold Vedum på TV. Det er valgkamp, og denne kvelden er det distriktspolitikk som står på plakaten. Vedum argumenterer helt generelt for at lokalbefolkningene må få større innflytelse over utviklingen i egne kommuner og distrikter. Debatten dreier seg etter hvert også om ulv, og Vedum gjentar kravet om at man må «lytte til lokalbefolkningen». Premisset han legger til grunn er at folk som lever i områder med ulv, ikke ønsker å ha den der. Han finner liten støtte for en så generell påstand i resultatene fra denne undersøkelsen.

3.6 Er ulvens geografiske og genetiske opphav viktig for folk?

I debatten om ulv i Norge har det blitt argumentert med at vi ikke har ansvar for å ta vare på ulv som er av finsk-russisk opprinnelse. Dette er et sentralt moment for de stortingspolitikkerne som har argumentert for nye undersøkelser av ulvens genetikk, og som har fått med seg stortingsflertallet på å kreve dette. Vi skal ikke her si noe om ulvens geografiske og genetiske opprinnelse vil ha noen betydning for våre forpliktelser til å ta vare på ulven i henhold til internasjonale avtaler og norsk lov. Derimot er vi interessert i om folk flest synes det har noen betydning. Det samme spurte Ipsos om i en undersøkelse de gjorde for Glommen skog i 2016 (Dalen 2016). Vi har stilt spørsmålet på samme måte som Ipsos gjorde. Som nevnt er dette ikke for å se på endringer over tid (siden utvalgene er forskjellige), men derimot for å undersøke om vi finner samme generelle holdning i et vesentlig større utvalg enn det Ipsos hadde.

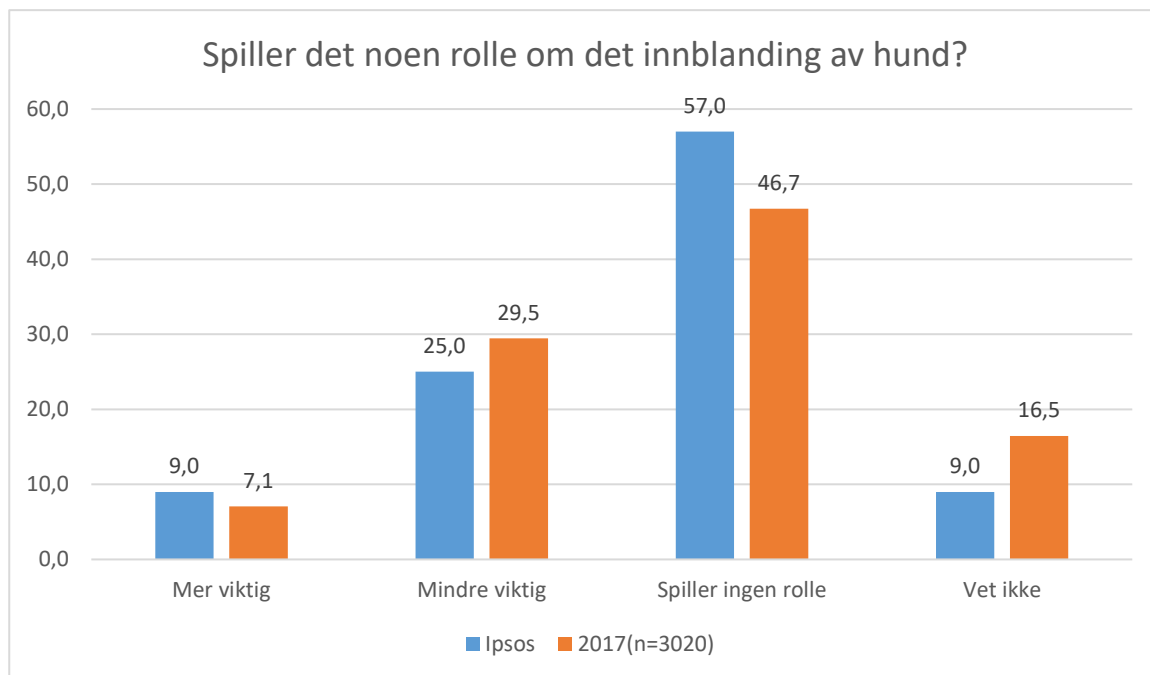
Figur 14: Om ulv i Norge tilhører en finsk-russisk ulvestamme og ikke en norsk-svensk, mener du det da blir mer eller mindre viktig å bevare en viss ulvebestand i Norge, eller spiller det ingen rolle for bevaringen hvor ulven kommer fra?

Vi ser at det er en viss forskjell på de to undersøkelsene. På grunn av de metodiske ulikhetene kommenterer vi ikke prosentdifferansene nærmere, men konstaterer at Ipsos fant en høyere andel (hele 84 prosent) som avviser at det har betydning for våre verneforpliktelser hvor ulven kommer fra. Men også i vårt utvalg er det et meget klart flertall som har den oppfatning.

Spørsmålet om innblanding av hund har også vært oppe i debatten. Enkelte argumenterer for at ulvene må svartelistes og utryddes om de ikke er «renraset», men derimot hybrider. Det har også vært framholdt at dersom det viser seg at ulvene er hybrider, er det en indikasjon på at de er satt ut i naturen av mennesker, noe som i så fall ville være ulovlig. Interessant nok har våre tidligere intervjuundersøkelser vist at også mange som er tilhengere av ulv mener at hybrider er uønsket, og kanskje farlige (Figari og Skogen 2010). Ingen studier av den skandinaviske ulvens gener har påvist hybridisering i nyere tid (med unntak av et kjent tilfelle i «Mossereviret» rundt 2000), heller ikke en studie utført av Universitetet i Oslo på oppdrag fra skogeierorganisasjonen Norskog i 2017 (Skage m. fl. 2017). I likhet med Ipsos er imidlertid vi interessert i hva folk mener om dette spørsmålet, uavhengig av om det faktisk finnes ulvehybrider i Norge eller ikke.

Figur 15. Om det er noe innblanding av hund i norsk ulv, mener du det da blir mer eller mindre viktig å bevare en viss ulvebestand i Norge, eller spiller det ingen rolle for bevaringen om det er innblanding av hund i norsk ulv?

Igjen ser vi at Ipsos fant at «ulvepositive» meninger er mer utbredt enn vi finner (i den grad det er uttrykk for en slik holdning å mene at hybridisering er uvesentlig for bevaringsforpliktelsene). I begge undersøkelsene er imidlertid den klart største gruppa de som mener at det ikke spiller noen rolle om ulven er oppblandet med hund. Dette er interessant, ikke minst på bakgrunn av tidligere omtalte funn som viser at også mange «vernere» ønsker å ta ut hybrider. Men det er uansett ikke grunnlag for å hevde at ønsket om å svarteliste ulver som ikke er «rene» har bred støtte i befolkningen.

4 Avslutning

Her har vi rapportert tall fra en fersk undersøkelse hvor vi stilte noen enkle spørsmål om folks holdninger til rovdyr. Vi har sammenlignet de nye tallene med tall fra 2010. Vi observerer at rovdyra fremdeles er populære i den norske opinionen, men vi ser også en tendens til at populariteten er noe avtagende for ulv. Undersøkelsene avdekker forskjeller mellom artene, og ved begge målinger har vi sett at ulven er minst populær og mest kontroversiell – selv om det fortsatt er langt flere som liker enn som misliker at det finnes ulv i Norge. Dette ser ut til å være et stabilt trekk ved befolkningens holdninger til store rovdyr.

Rovdyr er ganske perifere i manges liv, og for de fleste er rovdyrspørsmålene neppe blant de politiske temaene de vurderer som viktigst. Vi kan ikke forvente at alle har like stabile oppfatninger, og hva de svarer kan variere mye med hvordan rovdyrtemaet behandles i offentligheten, og selvsagt også med antallet rovdyr. Derfor kan vi ikke si noe om de endringene vi observerer, er stabile endringer. To undersøkelser er for lite til det, og som vi var inne på i innledningen, kan tallene blant annet reflekterer den opphetede debatten om ulv, som forgikk samtidig med datainnsamlingen.

Vi har observert at noen flere har blitt skeptiske til ulv. Dersom vi skal våge oss frampå med en *mulig* forklaring, er det nærliggende å peke på den omtalen ulven får i media. Det er få ulver i Norge, og selv om den såkalte ulvesonen ligger i de befolkningstette områdene i Sørøst-Norge, har svært få hatt anledning til å danne seg en mening på bakgrunn av egne erfaringer. Folk flest møter ulven i media. Derfor tror vi det har betydning at journalister, politikere og mange andre som ytrer seg om ulv, stort sett omtaler den i negative ordelag. Ulven får først og fremst omtale når den har drept sau og av til en hund, eller når det blåser som hardest i ulvepolitikken. Det siste var tilfelle i vinter, i forkant av og samtidig med datainnsamlingen, da toneangivende «rovdyrpolitikere» kritiserte miljøstatsråd Helgesen for å trenere vedtakene Stortinget hadde gjort om forvaltning av ulv. Prinsipielt sett var anklagene meget alvorlige. Statsråden ble beskyldt for å bryte med Stortingets instruksjonsrett overfor regjeringen. Poenget her er imidlertid et annet. Under konflikten lå som en forutsetning at ulv først og fremst må sees som et problem og en byrde for alle som bor i områder med ulv. Det var et synspunkt heller ikke statsråden trakk i tvil. Departementets argumentasjon handlet om jus, og at Stortinget med sitt ulvevedtak hadde stilt seg over både lov og internasjonale konvensjoner. På begge sider i konflikten bidro man i ganske stor grad til å tegne et bilde av ulv som en belastning for den som opplever å ha den i nærheten av stedet man bor. Våre tall viser at ikke alle oppfatter «naboskap» med rovdyr som noen belastning. Heller ikke når det gjelder ulv. Men økningen i andelen som svarer «Nei, absolutt ikke», kan ha sammenheng med den negative omtalen ulven fikk da konflikten mellom Stortinget og statsråden var som sterkest.

Ulvebestanden har økt og spredt seg siden 2010, og det kan også ha bidratt til at flere har tydelige oppfatninger av ulven. Det er ikke mange som har personlig erfaring med ulv, men dens nærvær i nye områder får mye oppmerksomhet, ikke minst i lokale medier. I kombinasjon med vedvarende og intens problematisering av ulvesituasjonen fra innflytelsesrike interesseorganisasjoner og politikere, aktivt gjengitt i mediene, kan også dette ha bidratt til de endringene vi ser. I demokratiet har folks meninger en åpenbar politisk relevans. Rovdyrspørsmålene er kinkige politiske spørsmål med kraft til å forårsake splittelser i de fleste partier (MDG og Sp er kanskje de eneste unntakene). Uten at vi vil argumentere for meningsmålingspopulisme mener vi at det

er en god idé å følge systematisk med på befolkningens meninger om rovdyr. Den politiske debatten har vært sterkt preget av udokumenterte påstander om akkurat det. Det behøvde den i grunnen ikke være. Debatten kunne vært mer opplyst. Hva folk med ulik bakgrunn og ulike erfaringer mener om rovdyr, og hvordan dette endrer seg over tid, lar seg nemlig undersøke. Vi er selvsagt klar over at forskningen kommer til å trekkes i tvil, først og fremst blant aktører som ikke liker våre funn. Slike diskusjoner er vi rede til å ta. Også diskusjonene kan bidra til å opplyse den delen av offentligheten som bryr seg om rovdyrpolitikk og forvaltning.

5 Litteratur

- Dalen, E. (2016) Kommentarrapport Holdninger til ulv 18.-21. april 2016: Laget for Glommen Skog SA. Ipsos. Oslo
- Figari, H and K. Skogen (2011) Social Representations of the Wolf. *Acta Sociologica*, 54(4), 317-332.
- Krange, O., Tangeland, T. & Skogen, K. (2011) Bestandsmål for store rovdyr. Hva mener folk om bestandsmål og om hvem som skal bestemme i rovviltforvaltningen? - NINA Rapport 657. 74 pp. Norsk institutt for naturforskning, Trondheim.
- Krange, O., Tangeland, T., Sandström, C. & Ericsson, G. (2012) Holdninger til store rovdyr i Norge og Sverige. En komparativ studie av holdninger til rovdyr og rovviltforvaltning. - NINA Rapport 879. 68 pp. Norsk institutt for naturforskning (NINA), Oslo.
- Skage, M., Barth, J.M., Jentoft, S., Øverli, Ø. og Jakobsen, K.S. (2017) Genetisk bakgrunn hos ulv (*Canis lupus*) I Norge og Skandinavia. Centre for Ecological and Evolutionary Syntethesis, Universitetet I Oslo.
- Tangeland, T., Skogen, K. & Krange, O. (2010) Om rovdyr på landet og i byen. Den urban-rurale dimensjonen i de norske rovviltkonfliktene. Rapport 650, Oslo, NINA.

Norsk institutt for naturforskning, NINA, er en uavhengig stiftelse som forsker på natur og samspillet natur-samfunn.

NINA ble etablert i 1988. Hovedkontoret er i Trondheim, med avdelingskontorer i Tromsø, Lillehammer og Oslo. NINA er i ferd med å etablere et kontor i Bergen. I tillegg driver NINA Sæterfjellet avlsstasjon for fjellrev på Oppdal, og forskningsstasjonen for vill laksefisk på lms i Rogaland.

NINAs virksomhet omfatter både forskning og utredning, miljøovervåking, rådgivning og evaluering. NINA har stor bredde i kompetanse og erfaring med både naturvitere og samfunnsvitere i staben. Vi har kunnskap om artene, naturtypene, samfunnets bruk av naturen og sammenhenger med de store drivkreftene i naturen.

ISSN:1504-3312
ISBN: 978-82-426-3113-8

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: Postboks 5685 Torgard, 7485 Trondheim

Besøks-/leveringsadresse: Høgskoleringen 9, 7034 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00, Telefaks: 73 80 14 01

E-post: firmapost@nina.no

Organisasjonsnummer 9500 37 687

<http://www.nina.no>

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger